

Sygn. akt VII U 918/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 stycznia 2021r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Agnieszka Stachurska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 18 stycznia 2021r. w Warszawie

sprawy R. L.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych(...)w W.

o wysokość kapitału początkowego

na skutek odwołania R. L.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) w W.

z dnia 30 czerwca 2020 roku, znak: (...) -2003

oddala odwołanie.

sędzia Agnieszka Stachurska

UZASADNIENIE

R. L. w dniu 9 lipca 2020r. złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...)w W. z dnia 30 czerwca 2020r., znak: (...) -2003. Ubezpieczona zarzuciła zaskarżonej decyzji nieuwzględnienie za rok 1990 kwoty 866.732 zł i wniosła o jej zmianę, wskazując że kapitał początkowy i emerytura zostały zaniżone. Uzasadniając swe stanowisko wskazała, że w zaświadczeniu Nr (...) z dnia 8 grudnia 1999r., wydanym przez Archiwum W. Okręgu Wojskowego Filia Nr 2 Centralnego Archiwum Wojskowego w W., wymieniono następujące kwoty za 1990r.: 348.850 zł, 85.548 zł, 328.834 zł oraz 49.500 zł. Organ rentowy nie uwzględnił kwoty 382.834 zł dotyczącej wyrównania wynagrodzenia za grudzień 1989r. i styczeń 1990r., która nie została uwzględniona ani za 1989r., ani za 1990r. (odwołanie z dnia 9 lipca 2020r., k. 3 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. wniósł o oddalenie odwołania. W uzasadnieniu odpowiedzi na odwołanie wskazał, że do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego i wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto w zaskarżonej decyzji przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Opierając się na zaświadczeniu z Archiwum (...) Okręgu Wojskowego z dnia 3 grudnia 1999r. należało uwzględnić wykazane wynagrodzenia miesięczne ubezpieczonej w latach 1987-1990, poza wypłaconym jej wyrównaniem za grudzień 1989r. i za styczeń 1990r. w kwocie 382.834 zł. Organ rentowy wyjaśnił, że kwota tego wyrównania podana jest łącznie, co uniemożliwia jej uwzględnienie do wynagrodzenia z poszczególnych lat, co z kolei jest konieczne do poprawnego wyliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego (odpowiedź na odwołanie z dnia 29 lipca 2020r., k. 5 a.s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

R. L. była zatrudniona w Jednostce Wojskowej nr (...) w M. w okresie od 25 września 1987r. do 31 lipca 1990r. na stanowisku starszego referenta ds. finansowo-księgowych (świadcstwo pracy z dnia 31 lipca 1990r., tom I a.e.).

Ubezpieczona w ww. okresie otrzymała wynagrodzenie w następujących kwotach: 28.650 zł za październik 1987r., 23.760 zł za listopad 1987r., 23.760 zł za grudzień 1987r., 24.060 zł za styczeń 1988r., 30.060 zł za luty 1988r., 35.160 zł za marzec 1988r., 36.636 zł za kwiecień 1988r., 36.614 zł za maj 1988r., 36.614 zł za czerwiec 1988r., 36.614 zł za lipiec 1988r., 36.614 zł za sierpień 1988r., 63.317 zł za wrzesień 1988r., 45.515 zł za październik 1988r., 45.515 zł za listopad 1988r., 45.515 zł za grudzień 1988r., 45.515 zł za styczeń 1989r., 46.382 zł za luty 1989r., 88.590 zł za marzec 1989r., 81.735 zł za kwiecień 1989r., 131.940 zł za maj 1989r., 78.340 zł za czerwiec 1989r., 78.340 zł za lipiec 1989r., 141.160 zł za sierpień 1989r., 317.380 zł za wrzesień 1989r., 263.912 zł za październik 1989r., 486.840 zł za listopad 1989r., 359.101 zł za grudzień 1989r., 348.850 zł za styczeń 1990r. oraz 85.548 zł za luty 1990r. Poza tym ubezpieczona uzyskała dodatki płacowe w postaci: premii uznaniowej za 1987r. w kwocie 600 zł, premii pracowniczej za 1987r. w kwotach 7.100 zł i 10.200 zł, premii za 1988r. w kwocie 4.000 zł, nagrody za 1988r. w kwocie 4.000 zł, dodatku MON za 1988r. w kwocie 4.400 zł, premii pracowniczej za 1988r. w kwocie 6.000 zł, wyrównania wynagrodzenia za pierwsze półrocze 1989r. w kwocie 123.000 zł, wyrównania dodatkowego za sierpień i wrzesień 1989r. w kwocie 28.000 zł oraz za III kwartał 1989r. w kwocie 91.948 zł, wyrównania wynagrodzenia za grudzień 1989r. i styczeń 1990r. w kwocie 382.834 zł oraz wyrównania wynagrodzenia za IV kwartał z marca 1990r. w kwocie 49.500 zł. W kolejnych miesiącach aż do 8 lutego 1993r. ubezpieczona wykorzystwała bezpłatny urlop wychowawczy (zaświadczenie Archiwum (...) Okręgu Wojskowego z siedzibą w W. z dnia 3 grudnia 1999r., k. 4 a. s. i tom I a.e.).

W dniu 4 kwietnia 2003r. ubezpieczona złożyła wniosek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...)w W. o ustalenie kapitału początkowego. Decyzją z dnia 2 lipca 2003r., znak: (...) -2003, organ rentowy ustalił kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999r. w kwocie 70.453,90 zł (wniosek z dnia 4 kwietnia 2003r. i decyzja z dnia 2 lipca 2003r., tom I a.e.).

W dniu 4 czerwca 2020r. ubezpieczona złożyła wniosek o emeryturę, do której prawo uzyskała od 1 czerwca 2020r. na podstawie decyzji z dnia 1 lipca 2020r., znak: (...). W związku z tym organ rentowy wydał również decyzję z dnia 30 czerwca 2020r., znak: (...) -2003, ponownie ustalając ubezpieczonej kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999r., który wyniósł 94.332,15 zł. Do obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego organ rentowy przyjął zarobki osiągnięte przez ubezpieczoną w latach 1985-1994, w tym 2.362.183 zł za 1989r. oraz 483.898 zł za 1990r. ZUS nie uwzględnił do wyliczeń wyrównania wynagrodzenia za grudzień 1989r. i za styczeń 1990r. w kwocie 382.834 zł (wniosek z dnia 1 czerwca 2020r. i decyzja z dnia 1 lipca 2020r., tom II a.e. oraz decyzja z dnia 30 czerwca 2020r., tom I a.e.).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów złożonych do akt sprawy oraz znajdujących się w aktach rentowych. Dokumenty w zakresie, w jakim Sąd oparł na nich swoje ustalenia, były wiarygodne, ponieważ korespondowały ze sobą, a nadto strony nie kwestionowały ich autentyczności i zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie R. L. podlegało oddaleniu.

Zgodnie z treścią art. 174 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2021r., poz. 5291, dalej: ustawa emerytalna), kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12. Na podstawie art. 174 ust. 2 ustawy emerytalnej przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

- 1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6;
- 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5;

3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-3 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Z kolei w myśl art. 174 ust. 3 ustawy emerytalnej, podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18 z tym, że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999r. Dyspozycja powołanego art. 174 ust. 3 ustawy emerytalnej odsyła do treści art. 15. Zgodnie z art. 15 ust. 1 i 6 ustawy emerytalnej, podstawę wymiaru emerytury stanowi przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego:

1) w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę, albo

w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu.

Zgodnie z art. 15 ust. 3 ustawy emerytalnej, do podstawy wymiaru emerytury lub renty, o której mowa w ust. 1 i 2, dolicza się kwoty przysługujących ubezpieczonemu w danym roku kalendarzowym wynagrodzeń za czas niezdolności do pracy oraz kwoty zasiłków: chorobowego, macierzyńskiego, opiekuńczego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku wyrównawczego, świadczenia wyrównawczego lub dodatku wyrównawczego, a także wartość rekompensaty pieniężnej ustaloną zgodnie z pkt 3 załącznika do ustawy z dnia 6 marca 1997r. o zrekompensowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent. Do podstawy wymiaru wlicza się również kwoty zasiłków dla bezrobotnych, zasiłków szkoleniowych lub stypendiów wypłaconych z Funduszu Pracy za okres udokumentowanej niezdolności do pracy, z zastrzeżeniem ust. 3a.

W myśl art. 15 ust. 4 ustawy emerytalnej, w celu ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty:

1. oblicza się sumę kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w ust. 3, w okresie każdego roku z wybranych przez zainteresowanego lat kalendarzowych;

oblicza się stosunek każdej z tych sum kwot do rocznej kwoty przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonej za dany rok kalendarzowy, wyrażając go w procentach, z zaokrągleniem do setnych części procentu;

oblicza się średnią arytmetyczną tych procentów, która, z zastrzeżeniem ust. 5, stanowi wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury lub renty, oraz

mnoży się przez ten wskaźnik kwotę bazową, o której mowa w art. 19.

Jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy (art. 15 ust. 2a ustawy emerytalnej).

Stosowane do przepisu art. 175 ust. 1 zd. 2 ustawy emerytalnej, postępowanie w sprawie ustalenia kapitału początkowego przebiega według zasad dotyczących ustalania prawa do świadczeń przewidzianych w ustawie (w szczególności chodzi tu o katalog środków dowodowych, jakie służą ubezpieczonemu w postępowaniu przed organem rentowym do wykazania zarówno stażu ubezpieczonego, jaki i wysokości przychodów).

Zgodnie z § 21 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 października 2011r.

w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011r., Nr 237, poz. 1412), środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość zarobków lub dochodu stanowiącym podstawę wymiaru emerytury dla pracowników (także wysokości kapitału początkowego) są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia. Jednakże w razie wszczęcia postępowania sądowego, toczącego się wskutek

odwołania ubezpieczonego od odmownej decyzji organu rentowego, obowiązują odstępstwa od zasad dowodzenia, określonych w cytowanym rozporządzeniu, co podyktowane jest dążeniem do pełnego i wszechstronnego rozstrzygnięcia wszystkich kwestii spornych. Pamiętać jednak należy, że nie oznacza to dowolności oraz tego, iż dopuszczalne jest przeprowadzenie wszelkich dowodów dla wykazania okoliczności, mających wpływ na prawo do świadczenia. Choć Sąd nie jest związany, tak jak ZUS, rodzajem dowodów i można przeprowadzać wszystkie dowody wymienione w kodeksie postępowania cywilnego, to jednak są one następnie oceniane zgodnie z zasadą wynikającą z art. 233 k.p.c. i powinny być przekonujące oraz niebudzące wątpliwości co do udowodnianych okoliczności.

Zastosowanie omawianej zasady pozwala na uwzględnienie przez sąd żądania, pomimo braku możliwości jego ścisłego udowodnienia. Sąd może jednak skorzystać z tego uprawnienia jedynie w zakresie, w jakim trudności dowodowe dotyczą wysokości żądania. Tym samym należy uznać, że sama zasada odpowiedzialności, istnienie związku przyczynowego, fakt powstania szkody i inne przesłanki odpowiedzialności muszą zostać wykazane przez stronę. Uprawnienie orzekania przez sąd według własnej oceny nie zwalnia stron z ciężącego na nich ciężaru dowodu na mocy art. 232 zdanie 1 k.p.c., ani nie zmienia jego rozkładu zgodnie z art. 6 k.c. Sąd może zatem skorzystać z możliwości, jaką daje art. 322 k.p.c., dopiero wówczas, gdy po wyczerpaniu wszystkich dostępnych dowodów okaże się, że ścisłe udowodnienie żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2007r., sygn. akt V CSK 220/07, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 1976r., sygn. akt I CR 954/75). Istotne jest jednak, że orzekanie przez sąd bez ścisłego udowodnienia żądania dozwolone jest jedynie w kategoriach spraw, które ww. przepis wymienia, a więc w sprawach o naprawienie szkody, o dochody, w tym również w sprawach o wynagrodzenie za pracę, o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia, o świadczenia z umowy dożywocia, jak również w postępowaniu uproszczonym. W ocenie Sądu Okręgowego, jako wyjątek od zasady, przepis ten musi być interpretowany ściśle i nie dlatego nie ma on zastosowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych.

W rozpatrywanej sprawie ubezpieczona podnosiła, iż przy wyliczaniu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego organ rentowy powinien uwzględnić kwotę 382.834 zł za 1989 rok lub za 1990 rok. Jest to wyrównanie wynagrodzenia, które zostało wypłacone za grudzień 1989r. i za styczeń 1990r.

Zdaniem Sądu, choć kwota ww. wyrównania, nie budzi wątpliwości i została potwierdzona w wymagany przepisami sposób, to jednak nie ma możliwości, aby w świetle przepisów, które zostały zacytowane, uwzględnić ją do wyliczenia kapitału początkowego. Z zaświadczenia Archiwum (...) Okręgu Wojskowego z siedzibą w W. z dnia 3 grudnia 1999r. nie wynika, w którym roku ubezpieczona uzyskała kwotę 382.834 zł tytułem wyrównania wynagrodzenia. Zaświadczenie wskazuje zarówno grudzień 1989r., jak i styczeń 1990r., a co za tym idzie dwa oddzielne lata. Archiwum sporządzające zaświadczenie ujęło powyższą kwotę jako całość, to zaś uniemożliwiało organowi rentowemu przypisanie tej kwoty do właściwego roku. Jest to o tyle istotne, że obliczenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wpływającego na wysokość ustalonej emerytury odbywa się m.in. przy uwzględnieniu zarobków z 10 kolejnych lat kalendarzowych. W każdym roku następuje wyliczenie stosunku podstawy wymiaru składek do przeciętnego wynagrodzenia za dany rok kalendarzowy. Średnia arytmetyczna wskaźników z poszczególnych lat wpływa na wysokość kapitału początkowego. W rozpatrywanej sprawie nie ma natomiast możliwości jednoznacznego i ścisłego ustalenia wysokości wyrównania wynagrodzenia osiągniętego przez ubezpieczoną osobno w grudniu 1989r. i w styczniu 1990r. Zdaniem Sądu jest to istotne, ponieważ podstawą wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne są (fizycznie) otrzymane - wypłacone środki pieniężne, także środki postawione do dyspozycji pracownika, stąd przy ustalaniu podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne istotne jest, czy powstał przychód, a więc czy nastąpiła wypłata należności lub jej postawienie do dyspozycji ubezpieczonego. Z powyższego wynika dalej, że wynagrodzenie będzie przychodem tego roku, w którym zostało otrzymane, choćby nawet dotyczyło ono roku poprzedniego (por. wyrok NSA z dnia 12 grudnia 1997r., I SA/Wr 1757/96, niepublikowany; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2014r., II BU 1/14).

W związku z tym, aby uwzględnić ubezpieczonej sporną kwotę uzyskanego wyrównania, należałoby ustalić, w którym roku te wynagrodzenia otrzymała. Jest to o tyle ważne, że ma przełożenie na wyliczenie stosunku kwoty z danego roku do rocznej kwoty przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy, wyrażonej w procentach. Roczna kwota przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy w latach 1989-1990 byłaby różna w

poszczególnych latach, znaczenie ma zatem, do którego roku wynagrodzenie będzie uwzględnione. Z tego też względu Sąd nie mógł wybiórczo przyjąć i zaliczyć kwoty 382.834 zł do wybranego dowolnie roku, ponieważ takie działanie wpłynęłoby znacząco na wysokość kapitału początkowego i emerytury ubezpieczonej. Jak już zostało wskazane, ustalenie wysokości wynagrodzenia, ale również data, w której doszło do jego zapłaty, muszą być udowodnione w sposób ścisły i pewny. Ubezpieczona temu obowiązкови nie sprostała.

Wobec powyższego odwołanie ubezpieczonej podlegało oddaleniu na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.